

conreu estaria en el terme municipal d'Abrera—: s'han de buscar aquests factors en les tècniques de conreu d'aquest producte?, en el tipus de terra de la zona?, en les tècniques del premsat?, en la varietat de les olives conreades?, des de quan són constatats aquests factors?, per què va començar el seu conreu? Alguna breu referència a alguns d'aquests factors hi és en el llibre, però ens hem quedat amb la impressió que es podia arribar a saber-ne més. Hi trobem a faltar, igualment, algun apunt o alguna explicació contrastada sobre per què va acabar «fracassant» aquest conreu en el segle XIX. Precisament en les seves reflexions finals els autors es plantegen una sèrie d'interrogants sobre això, però els deixen tots sense resposta; un treball d'aquestes característiques hauria de ser capaç d'anar més enllà de la mera descripció i intentar aportar també alguna explicació.

Tanquen l'obra una sèrie d'apèndixs documentals sobre aspectes més o menys col·laterals relacionats amb l'oli; així trobem textos literaris, alguns reculls de dites o expressions antigues, festes tradicionals relacionades amb el conreu de l'olivera, etc. Tots ells, en la seva immensa majoria, de caràcter popular i/o religiós, fet que ens fan palesa l'estreta relació que des de sempre ha existit entre aquest producte tan nostre i la cultura i la religiositat populars. Per acabar, valorar força positivament l'esforç fet per Gusman Vendranes i Chantale Rullier per tal d'il·lustrar el llibre amb un interessant recull fotogràfic dels diferents indrets dedicats al premsat de l'oli i dels estris tradicionals emprats en el seu procés d'elaboració, molts d'aquesta zona, alguns altres de fora, però que omplen convenientment el forat que la manca de fotografies locals ens podia deixar. Sigui com sigui, i malgrat totes aquelles qüestions sobre les quals ens hauria agradar tenir un coneixement més profund, és una obra que mereix la pena ser llegida i que ens informa sobre un aspecte important i peculiar del nostre passat.

'Est

Varis autors

LA FACTORÍA

Revista cuatrimestral. núm. 1 (octubre 1996)

KENNETH A. DUBIN

Aquest primer número de *La Factoría* reuneix algunes de les figures més importants de la història política i econòmica recent del Baix Llobregat i l'Hospitalet en un debat sobre el futur del treball i les possibles estratègies per augmentar llocs de treball i la competitivitat empresarial. La revista està organitzada en cinc capítols que tracten aquestes qüestions tant anàliticament com empíricament.

Els articles més interessants potser són els del capítol quatre, titulat «Reorganització industrial». Aquí trobem anàlisis de tres de les reorganitzacions empresarials més importants de la comarca durant els darrers anys —La Seda, Papelera Española i Gallina Blanca— junt amb una avaluació de negociacions sectorials del sector més gran de la zona: la metal·lúrgica. Els articles sobre La Seda, Papelera Española i el sector dels metalls, escrits per José Luis Morlánes, Cesc Castellana i Vicenç Roca, respectivament, proporcionen una posada al dia útil sobre les recents estratègies dels treballadors organitzats al Baix Llobregat i l'Hospitalet. El darrer article, una entrevista amb Francisco Fernández Payán de Tejada, Conseller delegat de Gallina Blanca, ens ofereix una percepció dels arguments de la direcció empresarial en relació als reptes de la reorganització industrial. L'alt nivell de col·laboració entre direcció i treballador, evident en aquest cas, demostra que és possible transformar la pròpia organització de grans empreses amb uns conflictes i pèrdues de lloc de treball mínims.

Al capítol segon, titulat «La nova classe treballadora», Emilio Albarral i Enrique Carpintero ens proporcionen una perspectiva sobre treball basada en canvis de contingut i caràcter de llocs de treball al Baix Llobregat, durant la darrera dècada. Tracten un tema repetit al llarg del volum. L'amenaça dels canvis estructurals econòmics per a l'afiliació sindical i la representació dels nous tipus de treball precari —los *nuevos jornaleros*— no són només al camp, sinó també en feines poc qualificades del sector de serveis.

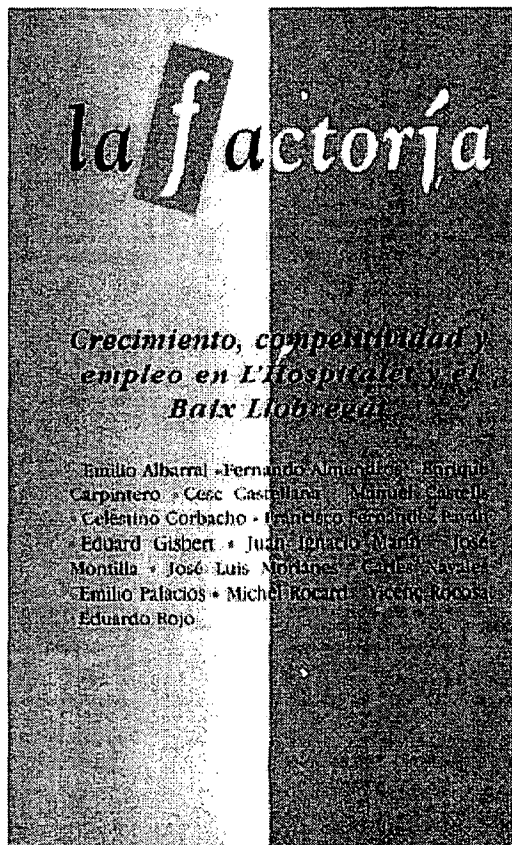
Mentre els seus pares poden haver estat afiliats a sindicats, treballant en unes línies de producció a l'estil

fordista, aquests nous treballadors es troben més fàcilment a petites empreses sovint informals, del sector, que es trobin en l'organització de sindicats és extremadament difícil.

Carpintero insinua que els problemes s'extenen fins i tot a les grans companyies industrials. Segons la seva anàlisi, moltes d'aquestes companyies han intentat contractar gent jove que no està familiaritzada amb la història local de la lluita laboral, menys propensa a afiliar-se que la gent gran, i més propensa a acceptar sense crítiques la postura de la direcció enfront de les demandes de treball organitzades.

El capítol tercer proporciona un punt de vista més optimista sobre el futur de la vida laboral a la regió, amb articles dels alcaldes de Cornellà, José Montilla, i l'Hospitalet, Celestino Corbacho, junt amb Eduard Gisbert, Director General de l'Associació Multisectorial d'Empreses (AMEC). Gisbert emfasitza fonamentalment la contribució de les exportacions en el futur de l'economia del Baix Llobregat, i suggereix algunes estratègies que es podrien seguir per augmentar-les, les més importants: treballadors més ben preparats, nivells de participació i col·laboració a les organitzacions de treballadors, i una administració pública que estigui més dedicada a informar, promoure i finançar els esforços del sector privat.

Aquestes recomanacions s'acaben de completar amb les aportacions de Montilla i Corbacho. Corbacho demostra l'abast de les iniciatives preses per l'Hospitalet i les zones industrials del Baix Llobregat per construir una infraestructura i insisteix en que les empreses actuals han de ser competitives, un requeriment obvi per l'èxit en l'exportació. L'article de Corbacho deixa clar que aquesta infraestructura no inclou simplement espais industrials i xarxes de carreteres i de comunicació, sinó també un sistema educatiu capaç de formar treballadors qualificats i habitatges i serveis públics que puguin atreure aquests treballadors. Montilla complementa l'opinió de Corbacho amb una presentació dels passos concrets que les administracions locals del Baix Llobregat han seguit per ajudar a crear aquesta infraestructura competitiva.

Ressenyes
bibliogràfiques

Al cinquè capítol, «valors» s'inclouen tres articles referents a les perspectives d'aquells que semblen haver estat exclosos d'aquest nou panorama laboral. Eduardo Rojo Torrecilla ens proporciona una fotografia útil dels nivells d'exclusió al Baix Llobregat i un perfil d'aquests ciutadans marginats en nombre creixent.

Emilio Palacios presenta sòlids arguments sobre els beneficis dels vincles més estrets entre empreses i escoles, però ens deixa sense plantejament real de com aquesta gran col·laboració pot ser portada a terme. La defensa de Juan Ignacio Marín Arce del repartiment de treball com a solució parcial a l'atur és, en canvi, menys convincent. L'article presenta una simplista i realment enganyosa anàlisi dels canvis a la producció industrial durant les darreres dècades. L'argument que les altes taxes d'atur són senzillament una conseqüència de les millores tecnològiques que han reduït la demanda de feina (pàg. 123) és, donades les diferents taxes d'atur a cada un dels països industrials, d'un reduccionisme portat a un extrem absurd.

Una simplificació tan radical d'un fenomen tan complexe fa difícil prendre's seriosament els suggeriments de l'autor. És irònic que els perfils de la població aturada presentats en algun punt d'aquest mateix volum mostren clarament que l'atur està concentrat cada vegada més entre els membres menys preparats de la societat. Suggestir que una reducció en les hores de treball permetria la integració fàcil d'aquests individus a llocs de treball és, fonamentalment, malinterpretar les raons per les quals ells són els primers a no treballar.¹ Si l'objectiu de *La Factoria* és establir diàleg entre agents socials al Baix Llobregat, el to polèmic d'aquest article està molt lluny de l'esperit de la publicació.

Considero en canvi més interessants, els dos articles addicionals sobre repartiment de treball a l'últim capítol d'aquest volum «documentació». El primer és la proposta de Michel Rocard davant del Parlament Europeu. El segon és un argument de Fernando Almen-dros en favor del repartiment de treball molt més matisat. A la seva conclusió, Almen-dros assenyala les tremendes necessitats dels treballadors en moltes feines –tant qualificades com no qualificades– no beneficioses i qüestiona si un compromís de part de la societat per omplir aquestes posicions de fet poden no constituir una forma de repartiment de treball.

La proposta d'Almen-dros ens permet fer-nos una idea de la curiosa barreja d'optimisme i pessimisme que caracteritza aquest volum. El futur desenvolupament econòmic i social del Baix Llobregat afronta dos reptes fonamentals: un repte internacional en la forma d'anar augmentant sempre la competitivitat, i un repte local en la forma de frenar la creixent marginalització social del sectors menys qualificats de la societat.

Una solució parcial a aquest primer repte constitueixen un dels temes comuns de diversos autors d'aquest volum: la necessitat d'augmentar la legitimitat i autoritat dels treballadors organitzats i de la mateixa manera que els interessos dels empresaris.

La força de les institucions socials facilitaria la direcció dels canvis en l'organització de treball i proporcionaria

una plataforma més consolidada des de la qual pressionar amb més força el govern per tal de defensar amb més efectivitat els interessos de les empreses espanyoles. Aquest canvi és necessari si Espanya vol afrontar el repte de la competència internacional amb una estratègia que no es basi en una reducció brutal d'estàndars en la manera de viure dels treballadors.

Una solució parcial al segon repte es proposada pel prestigiós sociòleg, Manuel Castells, al seu article introductor en aquest número de *La Factoria*. Castells suggereix que l'estat del benestar hauria de finançar-se a través d'impostos generals més que no pas mitjançant contribucions dels treballadors (pàg 15). Aquest canvi tècnic ve acompanyat, assenyala Castells per un canvi filosòfic en el qual els «drets dels treballadors» serien reinterpretats com els «drets dels ciutadans». Aquesta reinterpretació dels drets dels treballadors proporcionaria a aquells un nou i poderós argument polític interessats en donar resposta al repte de marginació i la possibilitat de reconduir el futur d'aquests ciutadans. Un dels canvis podria ser l'estratègia del «repartiment del treball» suggerida per Almen-dros. Nous suggeriments per aquests canvis necessaris i l'anàlisi i les propostes per als casos actuals, segurament justificarien la inclusió de *La Factoria* a la llista de publicacions que suposen una gran contribució cap al debat sobre el futur econòmic d'Espanya.

¹ Per una crítica, encara que potser incompleta, de l'argument de Marín Arce vegeu Carles Boix, «Desempleo y reducción de la jornada laboral: no salen las cuentas», *El País*, 8 de febrer de 1997, pàg. 46. El punt de partida d'aquest article és la proposta de Michel Rocard que apareix en aquest número de *La Factoria*. Vegeu també Gosta Esping-Andersen i Paula Adam Bernad: «El reparto del trabajo, un viejo mito que no muere», *El País*, 7 d'abril de 1997, pàg. 58.